

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2019/2020

Destinace (země, místo): Srbsko

Jméno, příjmení: Stanislav Havel

Krajská komunita v Srbsku čítá necelé dva tisíce lidí, kteří se hlásí k české menšině. Nejvíce českých krajanů žije v srbském Banátu v obcích Bela Crkva, Kruščice, Češko Selo, Vršac a Gáj. Česká sdružení (převážně České besedy) najdeme i v Bělehradě, Novém Sadě, Petrovaradinu, Niši, Sremu, Pančevu, Rudniku a Kragujevci.

Hlavním řídicím orgánem pro českou menšinu je Česká národní rada se sídlem v Bele Crkvi. Předsedou České národní rady je Ljiljana Stehlik a místopředsedou Štefan Klepáček.

Já učím český jazyk ve třech obcích. V Bele Crkvi, Kruščici a Vršci. Dle možností dojíždím do České besedy v Bělehradě a do Českého Sela. Výuka je většinou pod patronací Českých besed, které mají prostory k výuce. V Bele Crkvi se vyučuje český jazyk ve Škole plus a v České besedě, v Kruščici probíhá výuka v Etnodomě České besedy a v mateřské škole. Ve Vršci vyučuji českých jazyk v prostorách České besedy Vršac.

Výuka probíhala podle plánu do 15. března 2020. V době koronaviru jsme přešli částečně k online a distanční výuce. Získal jsem tímto více prosotoru pro překlady textů pro krajany a seřadil českou knihovnu.

Výuka probíhá převážně v odpoledních či večerních hodinách a do všech destinací dojíždím autem.

Výuka a počty žáků

Kruščice

Skupina	Počet
Předškolní děti	14
Mladší děti – první stupeň	17
Starší děti – druhý stupeň	14
Středoškoláci	4
Dospělí	12

V Kruščici chodí na výuku českého jazyka mnoho dětí. Jsou to zhruba tři čtvrtiny všech dětí z Kruščice. Pro většinu je čeština druhým jazykem. Doma se mluví převážně srbsky. Předškolní děti mají každé úterý 30 minut výuky češtiny formou her, zpívání a výtvarných aktivit v prostorách mateřské školy.

Děti ze základní školy jsem rozdělil do dvou skupin. Jednu skupinu tvoří žáci z prvního stupně a úplní začátečníci. Druhou pak děti z páté až osmé třídy. V Srbsku je povinná školní docházka osmiletá. Obě skupiny chodí dvakrát týdně (v úterý a v sobotu).

Výbornou motivací pro děti bylo hraní fotbalu. Ve školním roce 2019/2020 jsme dokonce vytvořili tři týmy v Kruščici. Tréninky jsou třikrát až čtyřikrát týdně. Při teréninku se mluví česky.

Bela Crkva

Skupina	Počet
Mladší děti – první stupeň	14
Starší děti – druhý stupeň	3
Dospělí	18

Ve městě Bela Crkva žije poměrově nejvíce českých krajanů v Srbsku a sídlí zde i Česká národní rada.

V Bele Crkvi vedu dva kurzy pro dospělé a jeden pro děti. Děti mají výuku jednou týdně v pondělí od 18:00 ve Škole Plus.

První skupina dospělých chodí na kurz češtiny každé pondělí do Školy plus. Tato skupina je specifická tím, že v ní jsou většinou učitelé a významné osobnosti města Bela Crkva. To na mě klade vyšší nároky na profesionální vystupování a kvalitní přípravu na výuku. Hodiny s touto motivovanou studijní skupinou bývají velmi pohodové a nesou se v přátelském duchu.

Druhou skupinu tvoří čeští krajané, kteří chodí na hodinu češtiny každý čtvrtek do Českého domu. Jedná se většinou o starší generaci krajanů, kteří ale s chutí řeší různé gramatické kvízy a rádi se učí. Po vyučování následuje diskusní klub.

České Selo

V Českém Sele již neprobíhala přímá forma výuky. Žijí zde jen tři děti, které chodí na výuku českého jazyka do Bele Crkve.

České Selo ale využíváme pro různé akce, které souvisí s výukou českého jazyka. Probíhala zde například *Noc s Andersenem* a či cyklistický *Závod česko-srbského přátelství*.

U dospělých vlastní výuka neprobíhá. Všichni mluví česky velmi dobře. Jedná se tedy vždy o přátelskou návštěvu v rodině a povídání si, také se účastním mší v místním kostele, kde předčítám biblická čtení v češtině.

Vršac

Skupina	Počet
Dospělí začátečníci	6
Dospělí pokročilí	19

V České Besedě Vršac probíhala výuka jednou týdně ve středu a vyučoval jsem dvě skupiny dospělých. První skupinu tvoří především členové České besedy Vršac a jejich blízcí, kteří umí česky velmi dobře.

Druhou skupinu začátečníků tvořili lidé, kteří měli velký zájem se naučit česky, protože chtěli odejít pracovat do České republiky.

Organizace a obsah výuky

Výuka měla podobný charakter jako minulý školní rok až do doby koronaviru.

Výuka českého jazyka u předškolních dětí má formu hry, tvoření, pohybu a zpěvu. Děti si vystříhaly, vybarvily, nalepily pracovní sešit a poznávaly barvy, čísla, potraviny, oblečení, zvířata, domy ve městě. Součástí výuky byl také nácvik českých písní.

S menšími dětmi jsem se zaměřil na slovní zásobu. Začali jsme opět praktickými otázkami: aby děti dokázaly vyjmenovat a napsat dny v týdnu, měsíce v roce, vyjmenovat barvy, správně používat číslovky, nakoupit si potraviny v českém obchodě, vyjmenovat domácí a divoká zvířata, popsat počasí, vyjmenovat sporty a sportovní náčiní atd.

Pak jsme zkoušeli krátké dialogy *v obchodě, na nádraží, na poště, v divadle, ve městě atd.*

U starších dětí je velký rozdíl v úrovni znalosti českého jazyka. Se začátečníky jsem pracoval podle stejného schématu jako na prvním stupni. U starších dětí jsme se zaměřili více na gramatiku: probírali vyjmenovaná slova, zkoušeli skloňovat podstatná jména, procvičovali antonyma, synonyma a homonyma.

Součástí výuky bylo psaní textů do krajského časopisu *Pod Hruškou*.

Pro dospělé v Bele Crkvi, Kruščici a ve Vršci jsem vždy připravil jako minulý rok pracovní tematický list (oblečení, doprava, škola, dovolená, nakupování, práce atd.). Součástí každého pracovního listu byla také základní gramatika a syntax. V programu výuky bylo také promítání dokumentů či jiných videí s českou tematikou. V tomto školním roce jsem se více zaměřil na gramatiku.

Nechyběla ani práce s hudebním textem, do kterého posluchači doplňovali chybějící text a poté se zpívalo. Po výuce dospělých vždy následuje debatní skupina, ve které se diskutuje česky.

Výtvarné dílny v srbském Banátu

Součástí výuky jsou také výtvarné dílny, které má na starosti moje manželka Alena Havlová. Děti vyráběly lampiony, vánoční ozdoby, masky na masopust, barvily a malovaly kraslice na Velikonoce. Malovaly obrázky do kalendáře. Tvořily a malovaly české, srbské a rumunské vlajky na *Banát CUP*. Děti se spolu s paní učitelkou starají o výtvarnou výzdobu Etnodomu. Výtvarné dílny učitelky Aleny Havlové jsou velmi populární a hlavně se při nich mluví česky.

Fotbal v srbském Banátu

Jako motivaci jsem k výuce českého jazyka použil fotbal. Platí jednoduché pravidlo. Kdo chodí na češtinu, může hrát fotbal.

Ve školním roce 2019/2020 jsme dokonce přihlásili do mistrovských soutěží tři týmy. Starší žáci hráli *Vojvodinskou ligu*, mladší a starší přípravky se zúčastnily zimní *Mini maxi ligy* ve městě Vršac.

Starší žáci svoji soutěž kvůli koronaviru nemohli dokončit, ale nasbírali důležité zkušenosti a na hřišti se domluví i česky.

Celou sezonu probíhaly české fotbalové tréninky, o které měly děti velký zájem a na kterých se mluvilo česky.

Hudba v srbském Banátu

Česká píseň měla v Banátu vždy své místo. Povedlo se mi založit spolu s místní učitelkou hudební výchovy dětský sbor *Radost ze žáků Školy plus* v Bele Crkvi.

Česká národní rada koupila kroje v barvách české trikolory pro dětský pěvecký sbor. Zkouška dětského sboru je součástí pondělní výuky ve Škole plus v Bele Crkvi. Sbor *Radost* vystupuje na většině akcí, které pořádají české spolky v Srbsku. Krajanský sbor *Radost* doprovázel oficiální návštěvu prezidenta České republiky Miloše Zemana v Srbsku.

Kultura v srbském Banátu

Učitel českého se podílí na kulturních akcích českých krajanů v Banátu. Tento školní rok „běželo“ vše podle plánu (viz seznam významných akcí českých krajanů) až do 15. března 2020, kdy byl v Srbsku vyhlášen nouzový stav a byly zakázány veškeré kulturní a společenské akce.

K určitému rozvolnění došlo až koncem května, což čeští krajané v Srbsku oslavili *Pálením Korony*.

Na konci srpna čeští krajané zrealizovali dvě společenské akce. Předposlední neděli v srpnu byl u belocrkvanských jezer druhý ročník *Festivalu srbský Banát*. A o týden později uspořádala Česká beseda Kruščice na stejném místě osmý ročník festivalu *Lepota različitosti*.

Bohužel se letos nemohla uskutečnit *Paprikašijáda* (soutěž ve vaření nejlepší kuřecího paprikáše v Českém Selu). Nejoblíbenější akce nejen našich krajanů se musela zrušit stejně jako celý *Festival Banát v Rumunsku*, kterého je *Paprikašijáda* součástí.

Jinak je kulturní život krajanů v Srbsku velmi pestrý, což dokládá seznam významnějších akcí.

Značení turistických tras

Minulý školní rok jsem se rozhodl vyznačit turistické trasy mezi obcemi Kruščice, Češko Selo a Bela Crkva. Červené turistické značení má propojit nejen „české“ obce v Srbsku, ale základní myšlenkou je propojit srbský a rumunský Banát. Tedy spojit turistickou značkou vesnice Kruščice a Gernik. Se značením turistických tras pomáhá hnutí Brontosaurus. Cílem je propagovat šetrný turismus v srbském Banátu.

Letošní školní rok proběhlo zmapování budoucí turistické značky v rumunské části Banátu. Nyní je celá cesta zmapována a zbývá jen trasu vyznačit červenou barvou.

Mediální činnost a informačně komunikační technologie v srbském Banátu

Čeští krajané jsou velmi aktivní na sociálních sítích. Česká národní rada má svoje internetové stránky <https://savetceha.rs/> a také facebookovou stránku *Krajanka*.

České besedy v Bele Crkvi, Kruščici, Českém Sele a ve Vršci mají svoje facebookové stránky.¹

Čeští krajané v Kruščici vydávají časopis *Pod Hruškou*. Obsah časopisu, články a fotky má na starosti učitel českého jazyka.

České mediální centrum vysílá relaci pro české krajany na veřejnoprávní stanici Radiotelevize Vojvodina. Pořad *České slovo*, který trvá 30 minut, je vysílán jednou za 14 dní. Učitel má na starosti celou obsahovou stránku vysílání a zároveň je redaktorem pořadu.²

Druhou relaci, kterou mám na starosti, je vysílání *Krajanka* na Radiu Bela Crkva. *Krajanka* se vysílá každé pondělí od osmi hodin večer. Součástí pořadu *Krajanka* jsou zprávy pro českou komunitu, rozhovor se zajímavým hostem, reportáž z akce českých krajanů atd.³

Součástí práce učitele je také výroba propagačního materiálu prosrbský Banát. Moje žena dělá na většinu krajaňských akcí plakáty a další propagační materiály.

Církevní život v srbském Banátu

Kostel svatého Václava v Kruščici a kostel svatého Jana Nepomuckého v Českém Selu jsou posledními místy v srbském Banátu, kde je čeština hlavním jazykem. Zpívá se a modlí z českých kancionálů a misálů.

Víra je pro krajany velmi důležitá. Je také rozlišovacím prvkem od Srbů. Čeští krajané jsou většinou katolického vyznání (jen v okolí města Vršac je několik evangelíků), Srbové bývají obvykle pravoslavní.

Aktivně se zapojuji do duchovního života krajanů. Čtu v kostele biblická čtení a pomáhám při bohoslužbě se zpěvem. Synové chodí ministrovat.

Evangelický církevní sbor ve Velikom Središti spolupracuje s farním sborem Českobratrské církve evangelické v Hodoníně.

Podmínky pro výuku

Podmínky pro výuku jsou celkem dobré. V Bele Crkvi probíhá výuka v Českém domě a ve Škole Plus. V Českém domě je k dispozici klasická třída, která je v zimním období vytápěna. Prostory Českého domu v Bele Crkvi může učitel používat i mimo vyučování pro své přípravy. Výhodou je možnost připojení internetu.

Ve Škole Plus v Bele Crkvi se vyučuje v pěkně upravené třídě a učitel má k dispozici i menší místnost pro své přípravy. V létě 2020 byla díky sponzorskému daru od Domu zahraniční spolupráce zakoupena do Školy plus interaktivní tabule a multifunkční tiskárna.

V Kruščici se děti scházejí v Českém domě a v Etnodomě.

Etnodům je původní české stavení, které zakoupila Česká beseda Kruščice. Záměrem bylo vytvoření muzea místních Čechů a místa, kde bude vyučován český jazyk. Podařilo se nám

---

¹Facebookové stránky českých besed

Česká beseda Bela Crkva. Odkaz zde https://www.facebook.com/%C4%8Cesk%C3%A1-beseda-Bela-Crkva-2258544201078916/?modal=admin_todo_tour

Česká beseda Kruščica. Odkaz zde <https://www.facebook.com/ceskabesedakruscica/>

Česká beseda Vršac. Odkaz zde <https://www.facebook.com/profile.php?id=100009198533780>

² Odkaz vysílání pořadu České slovo. <http://media.rtv.rs/ostalo/ceske-slovo/48080>

³ Odkaz na rozhlasové vysílání Krajanky na Radiu Bela Crkva. <http://radiobelacrkva.rs/>

z bývalé mašale vytvořit staročeskou třídu (s kamny, starou tabulí), kterou jsme spolu s manželkou postupně výtvarně vyzdobili.

Ve Vršci probíhá výuka v České Besedě, kde je k dispozici vše, co učitel k výuce potřebuje.

Spolupráce s dalšími institucemi

Nejdůležitější institucí pro učitele v Srbsku je Česká národní rada (ČNR), která má sídlo v Bele Crkvi. Předsedou rady je Ljiljana Stehlik a místopředsedou pan Štefan Klepáček. Spolupráce je dobrá.

Velmi dobrá je také spolupráce s Velvyslanectvím České republiky v Bělehradě. Velvyslanec Tomáš Kuchta navštěvuje krajské akce a snaží se vždy podpořit krajany v co největší míře. Konzulka Petra Feiková také podporuje krajské akce a je s ní velmi dobrá spolupráce.

V každé obci, kde učím český jazyk, spolupracuji hlavně s předsedy Českých besed. Máme dobré vztahy a prohlubujeme spolupráci. Velmi dobrá spolupráce je také se Školou plus v Bele Crkvi.

Starostové obcí Bela Crkva a Kruščice mají české předky, ke krajanům mají velmi dobrý vztah a snaží se je podpořit.

Dobrá je také kooperace s hnutím Brontosaurus, které každoročně pomáhá v Českém Selu a okolí s údržbou vesnice.

Práce učitele zahrnuje i psaní nejrůznějších grantů a projektů, ať již pro srbské nebo pro české instituce. Velmi dobrá je také spolupráce s učiteli z rumunského Banátu.

Podmínky pro učitele

Bydlím s rodinou v domku na konci vesnice v Kruščici. Dům patří českým krajanům, kteří jsou v místní české menšině aktivně zapojeni. Dům se musel před nastěhováním kompletně zrekonstruovat, aby byl obyvatelný. Byla zavedena voda, elektřina, vybudována koupelna a WC, kuchyň, obnoveny podlahy, omítky, střecha. Hlavní nutné rekonstrukce jsou hotové, ale práce na opravách a údržbě je tu stále dost.

Úsilí vynaložené do rekonstrukce domku se nám zúročilo: žijeme zde komunitní život na klidném kraji vesnice. Přítomnost učitele i jeho rodiny je zde vnímána pozitivně. Vztahy s místními Srby i Čechy vytváříme také díky kontaktu celé rodiny s okolím velmi lehce.

Co se podařilo

Podařilo se nám i v této koronavirové době uspořádat dva velké festivaly (*Lepota različitosti*, *Festival srbský Banát*). Roste zájem o český jazyk díky českým fotbalovým tréninkům. Pokračujeme v propojování srbského a rumunského Banátu nejen turistickou značkou.

Co se nepodařilo

Obnovit výuku na Střední zdravotnické škole ve Vršci.

Poděkování

Velké poděkování patří Domu zahraniční spolupráce za poskytnutí pomůcek a darů na výuku, zvláště pak paní doktorce Olze Vlachové za veškerou podporu a pomoc. Chtěl bych také poděkovat paní předsedkyni České národní rady Ljiljaně Stehlik za spolupráci a všem předsedům Českých besed za podporu ve výuce.

Naposlední díky patří Českému velvyslanectví v Bělehradě za veškerou podporu.

Významnější akce ve školním roce 2019/2020

17. 8. 2019 – Festival srbský Banát – Paprikašijáda v Českém Selu
- 22.–25.8. 2019 – Festival Banát v Eibenthále
10. 9. 2019 – Návštěva prezidenta Miloše Zemana u českých krajanů v Srbsku
21. 9. 2019 – Vršacké vinobraní
28. 9. 2019 – Svatováclavská jízda v Gáji
3. 10. 2019 – Návštěva parlamentní delegace z České republiky u českých krajanů v Srbsku
12. 10. 2019 – Krajanský pohár – fotbalový turnaj českých vesnic v Banátu
13. 10. 2019 – Bicyklijáda aneb Závod česko-srbského přátelství
24. 10. 2019 – Konference Brána jazyku a literatuře otevřena v Bělehradě
27. 10. 2019 – Noc s Andersenem v Českém Selu
30. 11. 2018 - Pinglbál v Kruščici
8. 12. 2018 – Mikulášská nadílka v BeleCrkvi, Kruščici a Vršci
10. 12. 2019 – Měsíc české kultury ve Vršci
14. 12. 2019 – Vánoční koncert v Bele Crkvi
6. 1. 2020 – Tříkrálová koleda v Kruščici
22. 2. 2020 – Český masopust v Bele Crkvi a Kruščici
25. 2. 2020 – Pochování masopustu v Bele Crkvi
25. 5. 2020 – Slavnost svatého Urbana v Bele Crkvi
- 22.5. 2020 – Vynášení Korony v Kruščici
22. 8. 2020 – 2. festival srbský Banát 2020 v Bele Crkvi
29. 8. 2020 – Festival Lepota Različitosti v Bele Crkvi

Vynášení Korony v Kruščici